

РЕЦЕНЗИЯ

от д-р Юлиана Младенова Матеева, заемаща академична длъжност „доцент“ във Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“, относно дисертационен труд на тема: „Престъпно управление на моторно превозно средство в хипотезите на чл. 343в НК“, разработена от Даниел Миленов Илиев, задочен докторант в докторска програма „Наказателно право“ към катедра „Наказателноправни науки“ в Юридическия факултет на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“

За да се осмисли актуалността на изследвания в дисертационния труд на Даниел Илиев проблем не са нужни специални знания. Не е имало досега друг исторически момент, в който разглежданият въпрос да е стоял с такава острота. Става дума за общественоопасни прояви, които не само компрометират сигурността на транспорта, но, поради пряката им връзка с останалите транспортни престъпления и административни нарушения, придобиха сериозни мащаби и изместиха престъпленията против собствеността от водещите позиции. Всичко това прави труда навременен, а отговорите, които дава – необходими.

Дисертацията е в обем от 282 страници, от които: 268 страници – основен текст и списък с използвана литература на български, руски и английски език, както и нормативни актове. Структурата е: увод, три глави, заключение, списък с използвана литература и превод на увода на английски и руски език.

Първа глава проследява историческото развитие на нормативната уредба на транспорта според римското право, а след това и според българското обичайно право (Средновековие, Възраждане, Османски период), както и след Освобождението на България – според НЗ от 1896 г., НЗ от 1951 г. (НК от 1956 г.) и според НК от 1968 г. Обяснено е постепенното криминализиране на отделните прояви, следващо развитието

на транспортната дейност и появата на нови видове транспортни средства. Отбелязан е първоначалният момент, в който в наказателното законодателство се включва текст, свързан с престъпно управление на МПС, а именно чл. 337, буква „б“ от НК от 1956 г. Много удачно е съпоставянето между този прототип и настоящия текст на чл. 343 в НК, при което разликите се разкриват в три посоки – първите две в санкционната част на разпоредбата, а третата – в броя на съставите, включени в нея. Пак в ретроспективен план се проследява отпадането на разглеждания състав при приемането на действащия НК през 1968 г. и се обясняват причините за това. Анализирани са основните характерни особености на наказателното законодателство след 1989 г., но по-конкретно докторантът се спира на „реставрирането“ на престъпния състав за управляване на МПС без правоспособност. На основателна критика е подложена ал. 3 на чл. 343 НК, целесъобразността от неговото съществуване, практическите трудности при разграничаването му от кореспондиращото административно нарушение. Следва сравнителноправен анализ на двадесет и три чужди законодателства по повод на разглежданото управление на МПС без правоспособност. Чуждите законодателства са съпоставени с българската правна уредба и са изведени общите и различните моменти. Напълно споделям очевидния извод, че не на всяко общественоопасно деяние трябва да се отговори със средствата на наказателното право и поне понякога и административноправната реакция е достатъчна. Първа глава завършва с изводи от изложението.

Втора глава разглежда особеностите на обекта и обективната страна на транспортните престъпления по чл. 343в НК. Изследвани са различните теоретични възгледи относно обекта на транспортните престъпления. Подробно са анализирани трите основни фактора за безопасността на пътя

– човек, автомобил и път. Като непосредствен обект на посегателствата по чл. 343в НК са посочени обществените отношения, които са свързани с безопасното движение, осъществявано по пътищата на страната с моторни превозни средства. Следва анализ на обективната страна на съставите, в който закономерно е отделено внимание на техния бланкетен характер. Отговор се дава и на някои спорни в практиката моменти, произтичащи от разликата между използваните понятия „управлява“ (чл. 343в НК) и „при управляване“ (чл. 342, ал. 1 НК) като несъставомерността при преотстъпване на МПС в хипотезата на чл. 343 в НК, невъзможността престъплението да се извърши чрез бездействие, респективно отговорността на водача при спрял, но с работещ двигател автомобил или при автомобил с изключен двигател. Интерес представлява и подробно изложената практика по прилагане на чл. 9, ал. 2 НК във връзка с разглежданите прояви. Сериозно внимание е обърнато на правната природа на свидетелството за управление на МПС и съдържанието на термина „съответно“. Докторантът предлага и подробен анализ на практиката, разграничаваща понятията „без съответно свидетелство за управление на моторно превозно средство“ и „без необходимата правоспособност“, като заключава, че те категорично не са тъждествени и обобщава, че изтеклият срок на свидетелството за управление на моторно превозно средство на водача го прави несъответно, но не прави дееца неправооспособен. Разгледани са въпросите, свързани с не носенето на иначе валидно съответно СУМПС; неиздадено СУМПС, макар и след положен изпит от водача, приравнено на липсата на правоспособност (която хипотеза като обществена опасност може да се приравни на неносенето на валидно съответно свидетелство). Подчертана е ирелевантността на квалификацията, дадена на административното нарушение в наказателното постановление за органите в наказателния процес, практиката на съда по прилагането на наказанието лишаване от

право да се упражнява определена дейност и удачното предложение de lege ferenda в тази връзка. Посочени са и практическите проблеми, свързани със съотношението между престъплението по чл. 343в, ал. 3 НК и административното нарушение по чл. 177, ал. 1, т. 2 ЗДВП и потенциала за нарушаване на принципа non bis in idem.

Трета глава е посветена на субекта и субективната страна на престъпленията по чл. 343 в НК. Напълно подкрепям изводите на докторанта относно наличието на особен субект при разглежданите престъпления. Подробно са анализирани и възможностите за прилагане на изключващите вината обстоятелства.

Приносен характер има самото изследване на въпроса, на който досега в правната литература не е посвещаван отделен монографичен труд. Приноси както с теоретично, така и с практическо значение са отговорите на редица въпроси, посочени по-горе, при което докторантът стъпва на съдебната практика, но дава и своя собствена трактовка. Изясняването на понятието „съответно“ СУМПС, съотношенията „управлява“ и „при управляване“, детайлното изясняване на съотношенията между трите състава по чл. 343в НК и др.

Общото впечатление от работата е отлично. Докторантът е отчетел практическите проблеми при правоприлагането и в това отношение професионалният му опит за тяхното идентифициране има решаващо значение. В тази насоченост на изследването е и най-сериозната полезност от него. Написаното е ясно и достъпно, без от това да страда научното му звучене. Много добре и плавно се свързват отделните структурни елементи на изложението, което го прави лесно за четене.

Незначителните препоръки, които си бях позволила да отправя към труда, са дали повод за последваща редакция, което ме лишава от възможността да отправя каквито и да било бележки.

Авторефератът коректно отразява основните постановки, залегнали в дисертационния труд, които са изложени и в края на всяка глава. По темата на дисертацията са направени пет публикации – четири статии и една студия. Това осигурява гаранции за огласяване на резултатите от научното изследване. Позволява и да се направи категоричен извод за съответствие на научната продукция на докторанта с минималните национални изисквания за присъждане на образователна и научна степен „доктор“, които са не само удовлетворени, но и сериозно надхвърлени. Както отделните публикации по темата, така и дисертационният труд носят почерка на своя автор и няма съмнение, че са негово лично дело.

Встрани от самия труд, но в несъмнена връзка с бъдещото присъждане на ОНС „доктор“, не мога да не споделя своите отлични впечатления от колегата Даниел Илиев от изпита за зачисляване, през докторантските минимума до настоящия момент. Даниел Илиев е образец за академично поведение и етика, неизменно е демонстрирал своята сериозна подготовка и желание за усъвършенстване. Не без значение е и практическият му опит, може би и породил интереса към тази конкретна тема. Видно е, че тя представлява не само научен интерес, но и предизвиква активната гражданска позиция на кандидата. Такива професионалисти, които, нямам съмнение, работят и със сърце, правят чест на прокурорската професия, а с настоящия труд засвидетелстват и своето академично призвание.

Дисертационният труд напълно удовлетворява изискванията на чл. 6, ал. 3 от ЗРАСРБ, съдържа научни и научно-приложни резултати, представляващи оригинален принос в науката, и доказва, че кандидатът

притежава задълбочени теоретични знания в областта на наказателното право и способност за разработване на самостоятелни научни изследвания.

Всичко посочено ми дава достатъчно причини да заявя, че качествата и на труда, и на докторанта заслужават много висока оценка. Предлагам на уважаемите членове на научното жури да вземем решение за присъждане на образователна и научна степен „доктор” на Даниел Миленов Илиев, задочен докторант по професионално направление 3.6. Право, докторска програма Наказателно право към катедра „Наказателноправни науки“ на Варненския свободен университет „Черноризец Храбър“ за разработения от него дисертационен труд на тема „Престъпно управление на моторно превозно средство в хипотезите на чл. 343в НК“.

20. 10. 2023г.

Рецензент:

Варна

/доц. д-р Юлиана Матеева/